

Mede onder invloed van Europese integratie zijn verzorgingsstaten sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw veelvuldig hervormd. Hierbij gaat het in de eerste plaats om economische integratie door de totstandkoming van de interne markt. In de tweede plaats gaat het om Europees sociaal beleid. Sociale convergentie is al een expliciete doelstelling sinds het Verdrag van Rome in 1957, maar om dit te bewerkstelligen heeft de Europese Raad pas in 1997 en 2000 respectievelijk Europees arbeidsmarktbeleid en socialezekerheidsbeleid ingevoerd. In het proefschrift staan de invloed van Europese economische integratie en Europees sociaal beleid op nationaal socialezekerheids- en arbeidsmarktbeleid centraal. Eerst wordt onderzocht in hoeverre sprake is van sociale convergentie binnen de Europese Unie. Politici, vakbonden en wetenschappers hebben lange tijd gedacht dat economische integratie in de EU zou leiden tot een tendens richting minder sociale zekerheid. Landen zouden proberen om bedrijven aan te trekken door het verlagen van de belasting- en premiedruk. Concurrentie tussen landen zou vervolgens uitmonden in convergentie richting lagere sociale bescherming. Om dit te onderzoeken zijn convergentietesten uitgevoerd voor indicatoren op verscheidene beleidsterreinen, zoals de ouderdagvoorziening, arbeidsongeschiktheid, werkloosheid, actief arbeidsmarktbeleid en bijstand. Ook wordt gekeken naar de ontwikkeling van de armoede in de EU. In de empirische analyse wordt gecorrigeerd voor een aantal problemen in internationaal vergelijkend onderzoek. De resultaten laten zien dat sinds de jaren tachtig inderdaad convergentie is opgetreden tussen Europese verzorgingsstaten, maar dat de uitgaven aan sociale zekerheid juist zijn gestegen. Bovendien blijkt dat de toetreding van Centraal- en Oost-Europese landen tot de EU vooralsnog geen grote gevolgen heeft gehad voor de sociale zekerheid in zowel de oude als de nieuwe lidstaten. In het tweede deel van het proefschrift wordt de invloed van Europees sociaal beleid op sociaal beleid van de EU-lidstaten onderzocht. Vanwege de politieke gevoeligheid hebben landen op het terrein van sociale zekerheid en arbeidsmarkt weinig bevoegdheden aan de Europese Unie overgedragen. In het kader van de Europese Werkgelegenheidsstrategie en de Lissabonstrategie wordt socialezekerheids- en arbeidsmarktbeleid gecoördineerd met de methode van open coördinatie. Deze methode stoelt op een aantal instrumenten, zoals richtsnoeren, doelstellingen en aanbevelingen, die juridisch niet bindend zijn. Desondanks blijkt uit



Vliet, O. van (2011) *Convergence and Europeanisation: the political economy of social and labour market policies*. Proefschrift. Leiden: Leiden University Press.

het proefschrift dat hervormingen op nationaal niveau daadwerkelijk door Europese coördinatie zijn beïnvloed. Dit is met name zichtbaar in het arbeidsmarktbeleid. Landen zijn mede naar aanleiding van Europese afspraken steeds meer nadruk gaan leggen op activering en re-integratie van werklozen. Interessant is dat met name het *peer review*-programma, een platform waar beleidsmakers uit verschillende landen van elkaar kunnen leren, effectief blijkt te zijn. De bevindingen suggereren dat de aandacht voor activering in dit programma van invloed is op hervormingen van nationaal arbeidsmarktbeleid. Aanbevelingen van de Europese Commissie of de Raad aan lidstaten over sociale zekerheid en de arbeidsmarkt sorteren daarentegen weinig effect. In het laatste hoofdstuk

van het proefschrift wordt de invloed van internationale economische integratie op sociaal beleid van EU-lidstaten onderzocht. Een veel bediscussieerde hypothese in de politieke economie luidt dat internationale economische integratie leidt tot de uitbreiding van verzorgingsstaatarrangementen vanwege een grotere vraag naar sociale bescherming. Wanneer markten worden opengesteld concurreren werknemers niet meer alleen met andere werknemers op de binnenlandse arbeidsmarkt, maar ook met mensen in het buitenland. Als gevolg van de hogere mobiliteit van goederen en kapitaal kunnen bedrijven delen van de productie relatief gemakkelijk verplaatsen naar het buitenland of goederen importeren, in plaats van die zelf te fabriceren in het binnenland. Daarom leidt integratie in de wereldmarkt tot – in ieder geval in de perceptie van velen – een hogere mate van economische onzekerheid. Vervolgens leidt deze onzekerheid tot een grotere vraag naar sociale zekerheid. Deze hypothese is in veel studies getest aan de hand van publieke uitgaven aan sociale zekerheid. In het proefschrift wordt daarentegen betoogd dat de vraag naar sociale zekerheid beter kan worden onderzocht aan de hand van uitgaven aan private sociale verzekeringen. De resultaten van regressieanalyses laten zien dat internationale economische integratie in het algemeen en Europese economische integratie in het bijzonder de vraag naar sociale zekerheid hebben vergroot. De Lissabonstrategie heeft in 2010 een vervolg gekregen in de vorm van de Europa 2020-strategie. De conclusies uit het proefschrift kunnen beleidsmakers behulpzaam zijn bij het verwezenlijken van de Europa 2020-doelstellingen.

OLAF VAN VLIET

Universitair docent aan de Universiteit Leiden